

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE
ÎN EDUCAȚIE**

**EXAMENUL NAȚIONAL
PENTRU DEFINITIVARE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA PENTRU
EDUCAȚIE MUZICALĂ ȘI STUDII
MUZICALE TEORETICE**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de față se adresează absolvenților instituțiilor de învățământ superior artistic care vor desfășura activități didactice în cadrul ariei curriculare arte, specializarea educație muzicală din învățământul general obligatoriu (școlile și liceele de cultură generală) și educație muzicală specializată – studii teoretice - din învățământul vocațional, specializarea muzică din școlile și liceele de profil artistic, respectiv disciplinele: teoria muzicii, istoria muzicii, forme muzicale, armonie, contrapunct, elemente de folclor, ansambluri muzicale.

La elaborarea prezentei programe au fost luate în considerare documentele reglatoare din domeniul curricular, armonizarea cu nivelul de formare continuă din cadrul departamentelor de pregătire didactică și de specialitate din cadrul universităților și al facultăților de artă și nu în ultimul rând opiniile unor profesori cu o bogată experiență didactică și artistică. Prin conținutul pus la dispoziție de prezenta programă și pentru a realiza o educație muzicală eficientă pe termen lung, profesorul trebuie să facă demonstrația că are capacitatea de a parcurge procesul instructiv-educativ la un nivel artistic și pedagogic convingător.

Programa are în vedere:

- aprofundarea pregătirii de specialitate corespunzătoare competenței didactice, a profesorului de educație muzicală generală și specializată-studii teoretice;
- actualizarea bazei teoretice și practice privitoare la aspectele didactice fundamentale care se leagă de realizarea educației muzicale în învățământul de cultură generală și vocațional (studii teoretice);
- corelarea conținuturilor de specialitate cu curriculum-ul național în vigoare;
- aplicarea didacticii specialității în activitatea la clasă;
- dezvoltarea competențelor de utilizare intra, inter și transdisciplinare a conținuturilor și a formării unei culturi curriculare solide;
- valorificarea conținuturilor disciplinei prin construirea unui demers didactic modern, prin proiectare structurată, prin organizarea unor activități de învățare centrate pe nevoile și interesele elevilor/elevului, care să faciliteze învățarea eficientă de către aceștia a conținuturilor specifice disciplinei;
- dezvoltarea competențelor de evaluare cu ajutorul metodelor, instrumentelor de evaluare și reglarea demersului didactic pe baza interpretării informațiilor oferite de rezultatele evaluării.

Pentru a realiza transferul deprinderilor artistice, în cadrul căruia se obține modelarea intenționată a personalității elevului ca viitor consumator avizat de artă sau viitor cadru didactic, profesorul trebuie să utilizeze forța educativă a exemplului personal. Prin conținuturile puse la dispoziție de prezenta programă, profesorul va produce dovada concretă a faptului că stăpânește în mod profesionist disciplina pe care o predă. Totodată, în procesul de predare-învățare-evaluare, cadrul didactic reprezintă autoritatea profesională prin demonstrarea de competență la nivel general și specific, după cum urmează:

COMPETENȚE GENERALE

1. Stăpânirea conținuturilor științifice ale disciplinei;
2. Operarea corectă și adecvată cu limbajul de specialitate necesar praxisului muzical școlar;
3. Motivarea elevilor pentru formarea și dezvoltarea deprinderilor și aptitudinilor specifice, precum și dezvoltarea gustului estetic;
4. Construirea demersurilor didactice interactive și adaptarea strategiilor didactice la conținuturi și la individualitatea elevului în vederea formării unei personalități creative a acestuia;
5. Deținerea competențelor în utilizarea tehnologiilor informaționale specifice educației artistice și educației muzicale specializate.

COMPETENȚE SPECIFICE

1. Utilizarea documentelor școlare reglatoare ale specialității în spiritul principiilor didactice, pentru și prin aplicarea adecvată a programei școlare, în vederea unui demers didactic eficient și diferențiat, în funcție de particularitățile elevilor;
2. Demonstrarea unei gândiri critice privitoare la creațiile muzicale, având o atitudine reflexivă asupra muzicii, precum și disponibilitatea de a transfera și promova în viața socială valori estetice;
3. Identificarea strategiilor didactice adaptate particularităților de vârstă și individuale ale elevilor în vederea utilizării acestora în procesul de predare-învățare-evaluare;
4. Realizarea demersului didactic în viziune inter-, multi- și transdisciplinară;
5. Adecvarea metodelor și a instrumentelor de evaluare la competențele specifice vizate și la conținuturile asociate pentru realizarea unor activități didactice interactive, stimulative, participative;
6. Evaluarea obiectivă a competențelor vizate prin curriculumul național, cu respectarea principiilor didactice, prin elaborarea și aplicarea unor instrumente de evaluare diverse;
7. Aplicarea constantă a unor instrumente și strategii specifice unei atitudini reflexive (autoevaluarea, analiza feedbackului primit de la elevi etc.);
8. Asigurarea concordanței între metodele de evaluare, competențele specifice, conținuturile și instrumentele de evaluare, în cadrul unei activități didactice;
9. Analizarea activității didactice proiectate la disciplina pentru care concurează, în vederea corelării acesteia cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor;
10. Utilizarea resurselor digitale în activitatea didactică in situ, de tip blended-learning și online;
11. Proiectarea și implementarea unor programe incluse în oferta de curriculum la decizia școlii;
12. Utilizarea documentelor școlare reglatoare în proiectarea didactică, adaptată grupului-țintă.

Prezenta programă este valabilă și pentru absolvenții aparținând minorităților naționale.

Discipline de specialitate:

- I. Teoria muzicii;
- II. Istoria muzicii universale și românești;
- III. Forme și genuri muzicale;
- IV. Folclor muzical;
- V. Didactica specialității.

I. TEORIA MUZICII

1. *Sunetul muzical* și proprietățile lui.
2. *Semiografia muzicală* tradițională și cea modernă.
3. *Intervalele muzicale*: criterii de clasificare; exemple.
4. *Acordurile de trei și patru sunete*: criterii de clasificare; exemple.
5. *Ritmul muzical*: elemente constitutive; sistemele ritmice din diverse culturi muzicale; exemple.
6. *Metrica muzicală*: elemente constitutive; criterii de clasificare; exemple.
7. *Dinamica și agogica muzicală*; importanța în creația și interpretarea muzicală; exemple.
8. *Sistemul modal*: caracteristici; clasificare; posibilități de abordare în interpretarea vocală și instrumentală din cadrul procesului instructiv-educativ; exemple.
9. *Sistemul tonal-funcțional*: caracteristici; raporturile dintre tonalități în cadrul creației muzicale, ca mijloace de expresie stilistică sau tematică; modulația în muzica sec. XVII-XIX; exemple din literatura muzicală.

II. ISTORIA MUZICII UNIVERSALE ȘI ROMÂNEȘTI

A. ISTORIA MUZICII UNIVERSALE

1. *Renașterea muzicală*: estetica înnoirii limbajului, context istoric, caracteristici și cronologia perioadei. Apariția și evoluția genurilor muzicale: madrigalul, motetul, missa, chansonul, liedul..., caracteristici, reprezentanți.
2. *Barocul* și genurile muzicale reprezentative în creația secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, reprezentanți: Antonio Vivaldi, Jean-Philippe Rameau, Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel etc. Personalitatea lui Johann Sebastian Bach - scriitura polifonică și genurile reprezentative, creația instrumentală, importanța sistemului temperat.
3. *Evoluția spectacolului vocal-dramatic în secolul al XVIII-lea* (de la opera seria și opera buffa la formele lirico-dramatice naționale).
4. *Clasicismul muzical vienez* – premise ale apariției (de la Domenico Scarlatti la fiii lui Johann Sebastian Bach; caracteristicile și reprezentanții Școlii de la Mannheim); repere stilistice. Evoluția genurilor muzicale: camerale, simfonice, vocal-instrumentale și vocal-dramatice. Personalitatea, creația și importanța compozitorilor: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart și Ludwig van Beethoven.
5. *Romantismul muzical*: premise ale apariției, trăsături generale, forme și genuri predilecte (programatismul), virtuozitatea instrumentală (evoluția și perfecționarea instrumentelor). Personalitatea și creația compozitorilor secolului al XIX-lea: Franz Schubert, Hector Berlioz, Robert Schumann, Frédéric Chopin, Franz Liszt, Johannes Brahms, Piotr Ilici Ceaikovski, Giuseppe Verdi, Richard Wagner, F. M. Bartholdy, N. Paganini s.a.
6. *Școlile muzicale naționale europene în secolul al XIX-lea* (rusă, nordică, poloneză, cehă, ungară, spaniolă, românească etc.): caracteristici, genuri predilecte și compozitorii reprezentativi.
7. *Diversitatea stilistică la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*; verism, impresionism, neo-clasicism, post-romantism, expresionism etc. Compozitori reprezentativi: Claude Debussy, Richard Strauss, Carl Orff, Arthur Honegger, Arnold Schönberg, Anton Webern, Alban Berg, César Franck, Anton Bruckner, Gustav Mahler etc.

8. **Culturi muzicale naționale în secolul al XX-lea.** Personalitatea și creația compozitorilor reprezentativi: George Enescu, Igor Stravinsky, Béla Bartók s.a.
9. **Orientări stilistice și opțiuni creatoare în muzica de avangardă a secolului al XX-lea** (muzica stockhastică, concretă și electronică, sisteme muzicale de sinteză, aleatorismul, constructivismul etc.). Compozitori reprezentativi: Olivier Messiaen, John Cage, Iannis Xenakis, Pierre Boulez, Luigi Nono, Luciano Berio, Karlheinz Stockhausen s.a.
10. **Muzica de divertisment și muzica ușoară a secolului al XX-lea;** impactul promovării „muzicii noi” universale și românești, în plan socio-cultural pe termen scurt, mediu și lung, exemple.

B. ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI

1. **Cultura muzicală românească de factură cultă și evoluția învățământului muzical românesc și a școlii naționale de compoziție în secolul al XIX-lea;** formele specifice de manifestare a culturii naționale, surse de inspirație folclorice, bizantine și apusene care au stat la baza creațiilor muzicale, genuri muzicale predilecte (vocal, coral, cameral, simfonic, operă) și compozitori reprezentativi.
2. **George Enescu** – personalitate complexă a culturii românești și universale. Biografie și creație; importanța compozitorului, interpretului, pedagogului în context cultural național și universal.
3. **Viața muzicală românească în prima jumătate a secolului al XX-lea:** instituții muzicale, viața concertistică etc. Creatori și genuri abordate: exemple.
4. **Mijloace artistice, procedee stilistice și semnificații în creația muzicală românească din a doua jumătate a sec. al XX-lea și sec al XXI - lea:** Ion Dumitrescu, Tudor Ciortea, Gheorghe Dumitrescu, Aurel Stroe, Ștefan Niculescu, Tiberiu Olah, Anatol Vieru, W. Berger, Sigismund Toduță, Tudor Jarda, Cornel Țăranu, Miriam Marbe, Felicia Donceanu, Carmen Petra Basacopol, Vasile Spătăreanu, Achim Stoia, Doru Popovici, Dan Dediu, Adrian Iorgulescu și alți reprezentanți ai școlii muzicale contemporane românești.

III. FORME ȘI GENURI MUZICALE

1. **Principalele forme muzicale:** lied, menuet, scherzo, rondo, invențiunea, fuga, variațiunea, sonata; caracteristici, structură arhitectonică, exemplificări.
2. **Genurile muzicale:** vocale, corale, instrumentale, vocal-instrumentale și lirico-dramatice. Caracteristicile și analiza acestora; exemplificări.

IV. FOLCLOR MUZICAL

1. **Trăsături caracteristice** ale muzicii populare românești; exemplificări.
2. **Elemente de structură** a muzicii populare românești (vers, ritm, melodie).
3. **Genuri** ocazionale și neocasionale, exemple.
4. **Folclorul, sursă de inspirație pentru creația muzicală cultă românească și universală;** trăsăturigenerale, exemple.

BIBLIOGRAFIE**Teoria muzicii; Istoria muzicii universale și românești; Forme și genuri muzicale; Folclor muzical;**

1. Alexandrescu, D. *Curs de teoria muzicii*, vol. I, II, Editura Kity 1997
2. Alexandru, T. - *Studii de folcloristică, organologie, muzicale*, Ed. Muzicală, București, 1980, 1982.
3. Berger, G.W. – *Muzica simfonică* (vol. I - V), Ed. Muzicală, București, 1974-1977.
4. Banciu, Gabriel, *Genuri și forme muzicale*, Editura Academiei de Muzică „Ghogrhe Dima” Cluj Napoca, 2015
5. Buciu, D., *Armonia tonală*, vol I Editura Conservatorului de Muzică București, 1989
6. Buciu, Dan *Elemente de scriitură modală* Editura Muzicală 1984
7. Bughici, D. - *Forme și genuri muzicale* Editura Muzicală . București 1980
8. Chelaru, C. *Cui i-e frică de Istoria muzicii?*, vol.I-III, Ed.Artes, Iași, 2007
9. Ciobanu, Maia *Forme muzicale* Fundația Romania de Măine, București, 2005
10. Ciorrea, T.– *Cvartetele lui Beethoven*, Ed. Muzicală, București, 1986.
11. Comișel, E. *Folclorul copiilor*, Editura Muzicală 1982
12. Constantinescu, Grigore, Boga, Irina., *O călătorie prin istoria muzicii*, Editura .Didactică și Pedagogică, București, 2008
13. Dediu-Sandu, V., *Muzica românească între 1944-2000*, Ed.Muzicală, București, 2002
14. Denizeau, G., *Să înțelegem și să identificăm genurile muzicale*, Ed.Meridiane - Larousse, 2000
15. Duțică, Gh. *Solfegiu, Dicteu, Analiză muzicală* Editura Artes, Iași 2004
16. Firca, C., *Direcții în muzica românească*, 1900-1930, Ed.Muzicală, București, 1974
17. Giuleanu, V., *Tratat de teoria superioară a muzicii*, Editura Muzicală, București, 1986
18. Graziela G. *Mari personalități ale muzicii românești din sec. al XX-lea* Editura Media Musica Academia de Muzică Gh. Dima, Cluj 2005
19. Grove's, G. – *Dicționarul de Muzică și muzicanti*, Ed. Blom, London, 1994
20. Herman, V.– *Originile și dezvoltarea formelor muzicale*, Ed. Muzicală București, 1982.
21. Iliuț, V. – *De la Wagner la contemporani*, vol I-VI, Ed. U.C., București, 1996
22. Iliuț, V. – *O carte a stilurilor muzicale*, Ed. Acad. de Muzică, București, 1996
23. Oprea Gh,- *Curs de folclor*, Editura Muzicală, București 2002
24. Rîpă, C *Teoria Superioară a muzicii* vol.I - II Editura Media Musica Academia de Muzică Gh.Dima, Cluj 2000-2008
25. Ștefănescu, I. *Istoria muzicii universale* vol. I-IV, Fundația Culturală Română, 1995-2002
26. Stoianov, Carmen, *Repere în neoclasicismul muzical românesc*, ediția a II a, Editura Fundației România de Măine, București, 2005
27. Timariu, V., *Analiza muzicală între conștiința de gen și conștiința de formă*, Ed.Universității din Oradea, 2003
28. Timariu, V., *Dicționar noțional și terminologic*, Ed.Universității din Oradea, 2004
29. Teodorescu-Ciocănea, L., *Tratat de forme și analize muzicale*, Ed.Muzicală, București, 2005
30. Vancea, Z. – *Creația muzicală românească*, sec. XIX-XX, Ed. Muzicală București, 1989

31. <https://cpciasi.wordpress.com/>

V. DIDACTICA SPECIALITĂȚII

1. **Curriculum Național:** terminologie, structura planului de învățământ, a programelor școlare, curriculum la decizia școlii, cicluri curriculare.
2. **Procesul de învățământ ca relație între predare-învățare-evaluare.** Caracterul formativ-educativ al procesului de învățământ: lecția de muzică - specificitatea acesteia prin: formarea și dezvoltarea gândirii autonome și critice prin receptarea și interpretarea creațiilor muzicale; formarea și dezvoltarea gustului estetic, al atitudinii reflexive asupra valorilor artistice în viața individului și a societății; pregătirea psihologică a elevilor în vederea apariției în public prilejuită de diferite evenimente (serbări școlare, spectacole ocazionale, concursuri etc.);
3. **Proiectarea** - demers de organizare anticipată a activității didactice în lecția de educația muzicală:
 - cunoașterea programei școlare: structura acesteia, definirea și corelarea elementelor de structura a programei școlare;
 - proiectarea unităților de învățare prin prisma realizării competențelor. Modele de proiectare pentru desemnarea activităților de învățare în care vor fi implicați elevii, a selectării resurselor celemai eficiente etc;
 - strategii didactice de realizare a conținuturilor programei, conforme cu etapele de predare a orei de educație muzicală: procedee de predare a unor unități de învățare cu exemplificări;
 - constituirea demersului didactic pentru realizarea unui învățământ centrat pe elev.
4. **Metode și mijloace didactice specifice:** metode de învățământ adecvate lecției de educație muzicală utilizate pentru învățarea unor elemente de limbaj, a unui cântec – după auz sau prin solfegiu, a unui instrument muzical; importanța utilizării mijloacelor de învățământ necesare pentru realizarea unei lecții de calitate; clasificarea, pe diverse criterii, a mijloacelor necesare pentru realizarea educației muzicale (mijloace audio, video, internet etc.)
5. **Repertoriul vocal/instrumental** (cântece vocale, piese instrumentale, jocuri muzicale); stabilirea repertoriului vocal/instrumental având în vedere capacitatea elevilor de redare vocală/instrumentală, particularitățile de vârstă etc., abordări didactice;
6. **Activități muzicale extracurriculare;** selectarea repertoriului în funcție de diferitele manifestări artistice din școală (activități ocazionate de diferite evenimente, concurs interșcolar, județean, național, internațional); abordări didactice;
7. **Audiția muzicală:** act de educare a sensibilității auditive, afective, de formare a capacității de selectare a valorilor muzicale; locul și rolul audiției muzicale în formarea și dezvoltarea gustului estetic; procedee de audiție activă cu muzică de genuri diferite având ca finalitate educarea elevilor prin și pentru muzică.
8. **Lecția de educație muzicală/studii teoretice muzicale:** corelarea cu mijloace de expresie ale altor discipline/ abordări interdisciplinare (literatură, istorie, geografie, educație plastică, educație fizică, dramaturgie etc.);
9. **Creativitatea** în lecția de educație muzicală/studii teoretice muzicale; modalități de dezvoltare a creativității. Formarea gândirii critice, reflexive, autonome și creative; raportul dintre asimilarea cunoștințelor și formarea competențelor;
10. **Evaluarea în cadrul activităților de educație muzicală/ studii teoretice muzicale:**
 - definiția evaluării, funcțiile acesteia și rolul evaluării în procesul de învățământ și, în special, în lecția de educație muzicală/studii teoretice;

- tipuri/forme, metode, instrumente de evaluare specifice;
- demonstrarea eficienței evaluării în lecția de educație muzicală/studii teoretice.

BIBLIOGRAFIE

Didactica specialității

1. *Colecția de manuale alternative*
2. Crețu, C. *Curriculum diferențiat și personalizat*, Editura Polirom, Iași, 1996
3. Cristea, G., *Managementul lecției*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007
4. Chircev, E., *Sisteme de educație muzicală*, Editura MediaMusica, Cluj-Napoca, 2008
5. Csire Iosif *Educația muzicală din perspectiva creativității* Editura Univ. Muzică București, 1998
6. Cucuș, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2002
7. Cucuș, C., *Psihopedagogie pentru examenul de definitivat și gradele didactice*, Editura Polirom, Iași, 2009
8. Ilea, Anca (coordonator), Banciu Gabriel, Borzea Viorel, Gorgăneanu, Lucia Crinela, *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare din aria curriculară arte*, București 2002, Ministerul Educației și Cercetării – Consiliul Național pentru Curriculum
9. Lupu, Jean, *Educarea auzului muzical dificil*, Editura Muzicală, București, 1988
10. Lupu, Jean, Stăneți Mihaela - *Jocuri muzicale pentru copii mari și mici*, Editura Sigma, 1999
11. Ministerul Educației, *Curriculum Național*, București, 1999
12. Ministerul Educației, *Repere metodologice pentru aplicarea curriculum-ului național*
13. Munteanu, Gabriela, *Jocul didactic muzical* Editura Academiei de Muzică, București, 1997
14. Munteanu, Gabriela, *Didactica educației muzicale*, ediția a II-a, Editura Fundația România de Măine, București 2007
15. Munteanu Gabriela, *Modele de educație muzicală*, Fundația România de Măine, București, 2008
16. Munteanu, Gabriela, *Sisteme de educație muzicală*, Editura Fundația România de Măine, București 2008
17. Neacșu, I.- *Metode și tehnici de învățare eficientă*, Editura Militară, București, 1990
18. Pașca, Eugenia-Maria, *Dimensiuni ale educației artistice*, volumul V, *Managementul activităților muzicale extracurriculare în educația formală și nonformală*, Iași, Editura Artes, 2009
19. Pașca, Eugenia-Maria, *Jocul muzical și creativitatea*, Iași, Editura Artes, 2010
20. Preda, V., *Îndrumător pentru folosirea mijloacelor tehnice de instruire*, UBB, Cluj, 1999
21. Radu, I. T., - *Evaluarea procesului de învățământ*, București, EDP, 2001
22. Vasile, Vasile, *Metodica educației muzicale*, ediția a II-a Editura Muzicală, București, 2004

NOTĂ: *Toate temele prezentate în capitolul de didactica specialității vor fi tratate în funcție de specialitatea candidatului și de postul/catedra pentru care susține examenul și vor cuprinde exemple din practica personală.*

NOTĂ: *Sunt obligatorii documentele școlare reglatoare în vigoare: planuri-cadru, programe școlare și manualele cuprinse în Catalogul manualelor școlare, valabile în învățământul preuniversitar în anul susținerii examenului.*